

سرشناسه: داوری، مسلم، ۱۳۲۲ -
 عنوان و نام پدیدآور: قواعد رجالی؛ تقریری نو از درس مبانی جرح و تعدیل آیت الله شیخ مسلم داوری مدظله /
 مهدی غلامعلی؛ ویراستار علی فرهنگیان (برای) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه قرآن و حدیث.
 مرکز آموزش الکترونیکی.
 مشخصات نشر: قم موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص.
 فرست: درس نوشتار: ۴۳.
 متن (متون آموزشی مرکز آموزش الکترونیکی) - متون گروه حدیث:
 ISBN: 978 - 622 - 207 - 103 - 5
 وضعیت فهرست نویسی: فبیا
 یادداشت: بالای عنوان: متون آموزشی مرکز آموزش الکترونیکی.
 یادداشت: کتابنامه: ص ۱۹۳.
 عنوان دیگر: متون آموزشی مرکز آموزش الکترونیکی.
 عنوان دیگر: تقریری نو از درس مبانی جرح و تعدیل آیت الله شیخ مسلم داوری مدظله.
 موضوع: داوری، مسلم، ۱۳۲۲ - - وعظ
 موضوع: حدیث - علم الرجال
 موضوع: Hadith - 'Ilm al-Rijal
 موضوع: حدیث - جرح و تعدیل
 موضوع: Hadith - * Modifications
 شناسه افزوده: غلامعلی، مهدی ۱۳۵۳ -
 شناسه افزوده: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر
 شناسه افزوده: دانشگاه قرآن و حدیث، مرکز آموزش الکترونیکی
 رده بندی کنگره: BPI/05
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۰۸
 شماره کاتالوگ ملی: ۶۲۰۸۲۷۱

قواعد رجالی

تقریری نواز درس مبانی جرح و تعدیل آیت الله شیخ مسلم داوری مدظله
 دکتر مهدی غلامعلی

ویراستار: علی فرهنگیان	صفحه آرا: مهدی خوش رفتار اکرم	طراح جلد: حسن فرزنانگان
------------------------	-------------------------------	-------------------------

ناشر: موسسه انتشاراتی دارالحدیث • چاپ: اول/ ۱۳۹۹ • چاپخانه: دارالحدیث

شمارگان: ۵۰۰ • قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان • شابک: ۵-۱۰۳-۲۰۷-۶۲۲-۹۷۸
 محل بخش

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵، تلفن: ۳۷۷۴۰۵۲۳ ۰۲۵

فکس: ۳۷۷۴۰۵۷۱ / ۰۲۵ / ص. پ ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) مجتمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹، تلفن: ۳۷۷۴۰۵۴۵ ۰۲۵

شهری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام صحن کاشانی، تلفن: ۵۵۹۵۲۸۶۲

<http://darolhadith.ir>

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۱۱۴۰۱۵۱۹۱۰۱۰۱۱

درس
نوشتار
۴۳

مفتون آموشی مرکز آموزش القرآن کینیڈا

قواعد رجا

تقریری نواز درس مہانی جرح و تعدیل
آیت اللہ شیخ مسلم داوری مدظلہ

دکتر مہدی غلامعلی

وزارت عدم اعتدالت تہذیبی
دانشیہ قرآن و حدیث
مرکز آموزش القرآن کینیڈا

سخن‌ستا»

«متنا» عنوان مجموعه «متون تدوینی نشر مرکز آموزش الکترونیکی دانشگاه قرآن و حدیث» است. این متون از آغاز تأسیس مرکز - سال ۱۳۸۳ - تاکنون به عنوان منابع درسی دانشجویان در مقاطع کارشناسی و ارشد همواره تدریس شده است. بخشی از متون آموزشی مرکز، توسط ناشران دانشگاهی، مانند سمت، منتشر شده است، از سال ۱۳۹۵ مرکز تصمیم گرفته تا همه منابع درسی را به دو صورت ذیل آماده و منتشر نماید:

♦♦♦ درس نوشتار ♦♦♦

این اصطلاح به متونی اطلاق می‌شود که استاد افزون بر تدریس، مطالب دروس را قلمی نیز کرده است.

♦♦♦ درس گفتار ♦♦♦

این عنوان به بخشی از جزوات آموزشی مرکز اطلاق می‌شود که به جهت فقدان متن مکتوب یا منبع مقبول در آن ماده درسی، همان گفتار استاد در تولید بسته‌های درسی چندرسانه‌ای، پیاده و پس از بازنویسی و تغییرات ویرایشی، برای تسهیل در مطالعات و آزمون، به صورت موقت منتشر می‌شود. امید است صاحبان این آثار فرصت یابند تا این درس گفتارها را به کتاب‌های منقح تبدیل نمایند.

شایان ذکر است که با توجه به فقر منابع در موضوعات کتاب‌ها و با نگاه‌های نو صاحبان آثار، بسیاری از این جزوات در مراکز معتبر دانشگاهی و حوزوی در حال تدریس است.

از خوانندگان گرامی به جهت برخی کاستی‌های احتمالی در ویرایش و یا استنادها، که از ناحیه مرکز - و نه صاحبان آثار - رخ داده، صمیمانه عذرخواهیم.

فهرست مطالب

۱۷..... مقدمه

درس اول: علم رجال و چرایی نیاز به آن

۱۷..... الف - تعریف و موضوع علم رجال
۱۹..... ب - هدف نهایی علم رجال
۱۹..... ج - راه‌های اثبات نیاز به علم رجال
۱۹..... ۱. طریق ثبوتی (عقلی)
۲۰..... انواع سه‌گانه سُنّت
۲۱..... دیدگاه‌های مختلف در عمل به خبر واحد
۲۲..... ۲. طریق اثباتی (ادله شرعی)
۲۳..... الف - انسداد راه علم
۲۴..... ب - روایات متعارض

درس دوم: نقد و بررسی دلایل مخالفان علم رجال

۲۶..... دلیل اول: اعتبار مصادر اولیه کتب اربعه
۲۷..... بررسی و نقد
۲۸..... دلیل دوم: عدم حجیت اخبار آحاد
۲۹..... بررسی و نقد
۲۹..... دلیل سوم: حجیت روایات کتب اربعه
۳۰..... بررسی و نقد
۳۰..... دلیل چهارم: جبران ضعف با عمل مشهور
۳۱..... بررسی و نقد
۳۱..... الف - اشکال صغروی
۳۲..... ب - اشکال کبروی
۳۳..... جمع‌بندی

درس سوم: شرایط اعتبار راوی و چگونگی احراز شرایط

شرایط اعتبار راوی.....	۳۶
الف - شرایط مقبول فریقین.....	۳۶
ب - شرایط غیر مقبول نزد مشهور علما.....	۳۷
چگونگی احراز شرایط راوی.....	۳۸
راه اول: صحبت و معاشرت.....	۳۸
راه دوم: روایات توصیفی.....	۳۸
راه سوم: تواتر یا شهرت.....	۳۹
راه چهارم: اقوال علمای رجال و حدیث.....	۳۹
شرایط پذیرش اقوال رجالیان متأخر.....	۴۰

درس چهارم: مناط حجیت اقوال رجالیان

دیدگاه اول: حجیت اقوال رجالیان از باب ظن.....	۴۳
اشکالات دیدگاه اول.....	۴۴
دیدگاه دوم: حجیت اقوال رجالیان از باب خبره بودن.....	۴۵
اشکال دیدگاه دوم.....	۴۵
دیدگاه سوم: حجیت اقوال رجالیان از باب شهادت.....	۴۶
دیدگاه برتر.....	۴۶
اقوال رجالیان متأخر.....	۴۷
حسی یا حدسی و اجتهادی بودن اخبار رجالیان.....	۴۷

درس پنجم: مهم‌ترین کتب رجالی شیعه

گونه‌شناسی کتب رجالی.....	۵۱
بخش اول: کتاب‌های رجالی متقدمان.....	۵۲
۱. رجال الکشی.....	۵۲
۲. رجال النجاشی (یا فهرست النجاشی).....	۵۴
۳ و ۴. الرجال و الفهرست شیخ طوسی.....	۵۵
۵. رجال ابن غضائری.....	۵۶
۶. رجال البرقی.....	۵۸
بخش دوم: کتاب‌های رجالی عصر فترت.....	۵۹
۱. معالم العلماء.....	۵۹
۲. فهرست منتجب‌الدین رازی.....	۶۰

۳. رجال ابن داوود ۶۰
۴. خلاصة الاقوال في معرفة الرجال ۶۰
۵. حل الاشكال في معرفة الرجال ۶۱
- بخش سوم: کتابهای رجالی متأخران ۶۱

درس ششم: الفاظ جرح و تعدیل راویان

- الفاظ جرح و تعدیل راویان ۶۵
- بخش اول: الفاظ ملازم با حجیت خبر ۶۵
- مرتبه اول: مافوق وثاقت ۶۶
- مرتبه دوم: تأکید بر وثاقت ۶۹
- مرتبه سوم: دلالت بر وثاقت ۷۰
- مرتبه چهارم: حُسن راوی ۷۲
- بخش دوم: الفاظ غیر ملازم با حجیت خبر ۷۳
- مرتبه اول: الفاظ مدح ۷۳
- مرتبه دوم: الفاظ خُشی (بی تأثیر در وثاقت یا ضعف راوی) ۷۳
- بخش سوم: الفاظ ضعیف ۷۳
- مرتبه اول: ضعف مطلق ۷۳
- مرتبه دوم: مبالغه و تأکید بر ضعف ۷۴
- بخش چهارم: الفاظ مورد اختلاف ۷۴
- حکم عمل به اخبار راویان پیش گفته ۷۶

درس هفتم: تعارض جرح و تعدیل

- دیدگاه اول: تقدم جرح بر تعدیل ۸۰
- دیدگاه دوم: توقف ۸۳
- امکان یا عدم امکان جمع نظرات متعارض ۸۴
- دیدگاه سوم: در صورت امکان، جمع و الا توقّف (دیدگاه مختار) ۸۵
- جواز حمل مطلق بر مقید ۸۵
- کارایی یا عدم کارایی مرجّحات ۸۷

درس هشتم: بررسی دلالت عبارت «أسند عنه» در رجال طوسی

- احتمالات مختلف در تلفظ و مفهوم عبارت (أسند عنه) ۹۲
- الف - قرأته به صیغه مجهول (أُسِنِدَ عَنْهُ) ۹۳

۱. اُسْنِدٌ عَنْهُ: اعتماد بر راوی ۹۳
۲. اُسْنِدٌ عَنْهُ: اسناد تا پیامبر ﷺ ۹۴
۳. اُسْنِدٌ عَنْهُ: واقع شدن در سند روایت ۹۴
- ب - قرائت به صیغه معلوم (اُسْنِدٌ عَنْهُ) ۹۵
۱. اُسْنِدٌ عَنْهُ: اسناد تا پیامبر ﷺ ۹۵
۲. اُسْنِدٌ عَنْهُ: روایت ابن عقده از راوی ۹۶
- ج - دیدگاه برتر (نظر مختار مؤلف) ۹۸

درس نهم: قاعده تَرْحُمٌ وَ تَرْضَى

- دیدگاه اول: عدم دلالت ترحم و ترضی بر وثاقت ۱۰۲
- دیدگاه دوم: تفصیل میان ترحم و ترضی ۱۰۳
- ردّ دلایل دیدگاه اول ۱۰۶

درس دهم: قاعده توثیق مَشَايخِ أَجْلَاءٍ وَ بزرگان

- دلایل موافقان ملازمه روایت بزرگان با وثاقت ۱۱۱
- بررسی و نقد استدلال اول ۱۱۲
- بررسی و نقد استدلال دوم ۱۱۴
- موارد نقض ۱۱۵

درس یازدهم: قاعده توثیق وکیلان ائمه علیهم السلام

- دلایل معتقدان به وثاقت وکیلان ائمه علیهم السلام ۱۱۸
- یک. دلیل نقلی ۱۱۸
- دو. دلیل عقلی ۱۱۹
- اشکالات آیت الله خویی بر دیدگاه وثاقت وکیلان ائمه علیهم السلام ۱۱۹
۱. رد دلیل نقلی ۱۲۰
۲. رد دلیل عقلی ۱۲۰
- نقد و بررسی اشکالات آیت الله خویی ۱۲۱
- تأیید وثاقت وکیلان در روایات ۱۲۳
- دیدگاه سوم، قول به تفصیل ۱۲۴

درس دوازدهم: قاعده توثیق مشایخ اصحاب اجماع

- الف - بازخوانی مستند نظریه ۱۲۹

- طایفه اول: اصحاب امام باقر و امام صادق علیهما السلام ۱۲۹
- طایفه دوم: اصحاب امام صادق علیه السلام ۱۳۰
- طایفه سوم: اصحاب امام کاظم و امام رضا علیهما السلام ۱۳۱
- جمع‌بندی مفاد عبارات سه‌گانه کَشی ۱۳۲
- ب - مفهوم‌شناسی شهادت کَشی ۱۳۲
- دیدگاه اول: صحت روایات اصحاب اجماع ۱۳۳
- نقد دیدگاه اول ۱۳۴
- دیدگاه دوم: صحت روایات، وثاقت اصحاب اجماع و وثاقت واسطه‌های نقل از اصحاب ۱۳۵
- دیدگاه سوم: صحت روایات و وثاقت اصحاب اجماع ۱۳۶
- دیدگاه چهارم: وثاقت اصحاب اجماع ۱۳۶
- نقد دیدگاه چهارم ۱۳۷
- دیدگاه پنجم: مقام فقهی اصحاب اجماع ۱۳۹
- بررسی و نقد دیدگاه پنجم ۱۴۰
- دیدگاه برگزیده و نقد سخن محدث نوری ۱۴۰

درس سیزدهم: قاعده توثیق مشایخ ثقات (۱)

- خاستگاه نظریه ۱۴۴
- بررسی مفاد شهادت شیخ طوسی درباره مشایخ ثقات ۱۴۵
- دلایل معتقدان به حجیت‌نداشتن این شهادت ۱۴۷
- دلیل اول: حدسی بودن شهادت شیخ ۱۴۷
- دلیل دوم: ناآگاهی ما از مبنای قدا در عمل به روایت ۱۴۸
- دلیل سوم: فراموش شدن نام واسطه‌ها ۱۴۹
- دلیل چهارم: وجود موارد نقض بر شهادت ۱۵۰
- نقد و بررسی اشکالات ۱۵۱
- نقد دلیل اول: حدسی بودن شهادت شیخ ۱۵۱
- نقد دلیل دوم: اعتبار وثاقت نزد قدا ۱۵۳
- نقد دلیل سوم: کشف روایت نکردن از غیر ثقات از راه بررسی احوال راویان ۱۵۴

درس چهاردهم: قاعده توثیق مشایخ ثقات (۲)

- نقد دلیل چهارم: جواب شهید صدر و بررسی آن ۱۵۸
- نقد تفصیلی دلیل چهارم آیت‌الله خوبی ۱۵۹
- وجوه اشکال چهارم و پاسخ به آن ۱۶۰

- وجه نخست: عمل نکردن شیخ به شهادت خود..... ۱۶۰
- وجه دوم: معتبر نبودن این شهادت نزد علمای هم عصر یا قریب العصر شیخ..... ۱۶۱
- وجه سوم: روایت مشایخ ثقات از افراد ضعیف..... ۱۶۳
- بررسی احتمالات و پاسخ به آنها..... ۱۶۵
- پاسخ اشکال و جمع بندی دو احتمال..... ۱۶۶
- وجه چهارم: احتمال شبهه محصوره..... ۱۶۶
- جمع بندی نهایی..... ۱۶۸

درس پانزدهم: قاعده توثیق مشایخ یونس بن عبدالرحمن

- مستند اول..... ۱۷۲
- نقد و بررسی مستند نخست (سخن علامه مامقانی و شهید اول)..... ۱۷۳
- مستند دوم (سخن محمد بن حسن بن ولید)..... ۱۷۴
- وثاقت مرویان یونس بن عبدالرحمن..... ۱۷۴
- چرایی استثنای روایات محمد بن عیسی بن عبید..... ۱۷۵
- طریق به دست آوردن روایات یونس..... ۱۷۶
- توثیق شدگان..... ۱۷۷

درس شانزدهم: قاعده توثیق مشایخ اجازات

- دیدگاهها..... ۱۸۱
- دیدگاه اول: تلازم با وثاقت..... ۱۸۱
- دیدگاه دوم: عدم تلازم با وثاقت..... ۱۸۲
- دلایل معتقدان به وثاقت مشایخ اجازه..... ۱۸۲
- دلیل نخست: استفاضه و شهرت..... ۱۸۲
- دلیل دوم: مُحَرَّر بودن وثاقت راویان ابتدای اسناد..... ۱۸۳
- دلیل سوم: پرهیز نقل از ضعاف در سیره متقدمان..... ۱۸۴
- یک شبهه و پاسخ آن:..... ۱۸۵
- بررسی و نقد ادله قائلان به وثاقت مشایخ اجازه (نقد دلایل شهید ثانی و صاحب معالم)..... ۱۸۵
- الف - نقد آیت الله خویی..... ۱۸۶
- نقد دلیل اول..... ۱۸۶
- نقد دلیل دوم..... ۱۸۷
- نقد دلیل سوم..... ۱۸۷
- ب - نقد مؤلف [آیت الله داورى]..... ۱۸۷

۱۸۷.....	نقد دلیل اول.....
۱۸۸.....	نقد دلیل دوم.....
۱۸۸.....	نقد دلیل سوم.....
۱۸۹.....	تأملی در نقد آیت‌الله خوئی در مناقشهٔ نقضی.....
۱۹۳.....	فهرست منابع و مآخذ.....

www.Ketab.ir

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِي اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ حَقَّ حَمْدِهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ مِنْ عِتْرَتِهِ وَسَلَامٌ تَسْلِيمًا.

اما بعد:

نیک روشن است که راه هدایت مسلمانان در سایه سار کتاب خدا و سنت نبوی تبلور می یابد. سنت نیز مجموعه ای از آموزه های نبی مکرم اسلام و ائمه اطهار علیهم السلام است که در عنوان الهی «عترت» تجلی یافته است.

قرآن، این کتاب هدایت و معجزه جاویدان نبوی همواره فراروی ما گشوده است و دستیابی به آن برای همگان میسر است. در صدر اسلام خوشه چینی از خرمن دانشهای پیامبر عزیزمان و جانشینان بر حق ایشان نیز برای همگان میسر بود. چه رسا پیامبر خدا در خطبه ای از بهترین هدایت و همچنین خطر بدعت سخن گفتند که:

إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرُ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُخَدَّنَاتُهَا، وَكُلُّ مُخَدَّنَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ^۱.

اما با گذشت زمان از عصر حضور ذوات مقدسه معصومان علیهم السلام راه دستیابی به سخنان ایشان منحصر در گزارش های راویان اخبار شد. راویان عالمی که بار مسئولیت هدایت

جامعه را در دانش و حیانی عهده دار شده بودند.

از سوی دیگر به گواهی تاریخ این را هم می‌دانیم که از همان سالهای آغازین نبوت، گروهی فرصت طلب و مسلمان نما با ساختن احادیث دروغین سعی در تأسیس گزراهه هایی در کنار شاهراه مستقیم هدایت کردند تا آنجا که پیامبر خدا از فزونی حدیث سازان شکوه فرمودند که:

أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ كَثُرَتْ عَلَيَّ الْكُذَّابَةُ فَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلَيْبَئِيَّ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ^۱

امروزه با گذشت چهارده قرن، ما هستیم و دهها کتاب حدیث، صدها راوی و هزاران روایت. روایاتی صادره از معصوم یا مُنتسب و حتی گاهی ساختگی! چگونه این روایات را از یکدیگر ممتاز نماییم؟

به ویژه آنکه مهمترین مواد ما در استنباط احکام شرعی از رهگذر روایات معصومان می‌گذرد. باور داشت «حجیت خبر واحد» و «حجیت ظواهر روایات» از سویی سبب می‌شود که قائل به انسداد باب علم و علمی نشویم و از سوی دیگر بایسته است تا برای پذیرش اخبار آحاد به مبانی و معاییری پایبند بود. از مهمترین مبانی در حجیت خبر واحد، ثقه یا حسن بودن راوی است و در مقابل امتناع از پذیرش خبر راوی ضعیف است. آیا دستیابی به این مهم از غیر «دانش رجال» ممکن است؟

آری! راه بازشناسی حدیث صحیح از سقیم کاری بس دشوار و البته ضروری است که بخشی از آن از بزرگراه «دانش رجال» می‌گذرد.

در عصر حاضر پرچمدار این دانش، رجالی بزرگ حضرت آیت الله العظمی خویی رحمه الله بودند که با نگارش اثری ستودنی در این عرصه و تربیت دهها و صدها عالم و دانشمند، طراز این علم را رفعتی ویژه بخشیدند. چه بسا بتوان گفت که امروزه هر حلقه‌ای از شیعیان که به مباحثه این دانش اهتمام می‌ورزد، از برکات حرکت رجالی آن مرحوم است.

یکی از تربیت شدگان مکتب ایشان، حضرت آیت الله حاج شیخ مسلم داوری دام ظلّه

۱. الکافی، ج ۱ ص ۶۲ ح ۱.

است^۱ که افزون بر توفیق تحصیل در نجف اشرف و درس آموزی از بزرگان آن دیار - به ویژه آیت الله العظمی خوئی - خود صاحب نظر در دانشهای مختلف و خصوصاً دانش رجال بوده و حلقه وصل رجال دوستان قم به دانشیان فقه و رجال نجف اشرف هستند. از مهمترین آثار علمی ایشان کتاب «اصول علم الرجال بین النظرية و التطبيق» است که در رجال استدلالی معاصر کم نظیر است.

کتاب پیش روی شما حاصل پیاده سازی سلسله جلسات درس مبانی جرح و تعدیل است، که آیت الله دآوری فروتنانه دعوت ما را در دانشگاه قرآن و حدیث در سال ۱۳۸۸ شمسی پذیرفتند و به تدریس آن مبادرت ورزیدند.

کتاب حاضر در شانزده درس تنظیم شده است، چهار درس نخست به کلیات علم رجال - اعم از تعاریف، وظایف، نیاز به دانش رجال، نقد نظرات مخالفان علم رجال، شرایط راوی و چرایی حجیت قول رجالی - می پردازد. درسهای پنجم تا هشتم به مباحثی در منبع شناسی کتب رجالی و شناخت الفاظ توثیق و تضعیف اختصاص دارد. در سه درس ششم تا هشتم افزون بر دسته بندی الفاظ جرح و تعدیل، به بحث مهم تعارض جرح و تعدیل نیز پرداخته شده است. در هشت درس باقیمانده کتاب، هشت قاعده مهم در توثیقات عام نقد و بررسی شده است.

قریب به ده سال است که این متن، منبع درس مبانی جرح و تعدیل دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه قرآن و حدیث است. در سال جاری با هدف استفاده بیشتر از این اثر، متن جزوه پیشین بازنگری شد و سپس اموری چون بازنویسی بسیاری از بخش ها، ساده

۱. آیت الله شیخ مسلم دآوری به سال ۱۳۲۲ ش در شهر دولت آباد استان اصفهان متولد شد. بخشی از تحصیلات مقطع سطح را در مدارس شهر اصفهان گذراند و پس از پنج سال علم آموزی برای کسب تحصیلات عالی خود راهی نجف اشرف شد و تا پایان درس خارج - عالی ترین سطح تحصیلات حوزوی - در آن شهر اقامت گزید. ایشان یک دوره درس خارج اصول و فقه - از مبحث صلاة تا پایان مباحث فقهی - را از محضر آیت الله العظمی خوئی بهره برد و در شمار شاگردان شهیر ایشان است. گفتنی است آیت الله دآوری در دروس خارج امام خمینی و آیت الله سید محمود روحانی نیز شرکت کرده اند. آیت الله دآوری تدریس بحث خارج فقه و اصول را از نجف آغاز و اکنون نیز در شهر قم تدریس این دروس را ادامه می دهند. نشر کتب متعدد در مباحث فقهی، رجالی و اعتقادی از آثار این دانشمند معاصر است.

سازی متون، بیان مصادر، تدوین ارجاعات، نگارش پانویست، افزایش برخی مطالب از کتاب استاد، تنظیم اهداف، چکیده و پرسش انجام شد. در بازبینی نهایی استاد، قرار شد درسی ویژه منبع شناسی نیز به سلسله مباحث افزوده شود. در حال حاضر درس پنجم عهده دار این رسالت است.

امیدواریم اصلاحات انجام شده سبب افزایش رضایتمندی مخاطبان و علاقمندان به دانش رجال شود. خوانندگان عزیز و اساتید مُدَرِّس این کتاب می‌توانند برای تقویت و غنای علمی خود در مباحث هر درس به کتاب «اصول علم الرجال بین النظرية و التطبيق» اثر حضرت استاد مراجعه فرمایند. گفتنی است آنچه کتاب پیش رو را از کتاب «اصول علم الرجال» ممتاز می‌سازد تبدیل شدن بخشی از این کتاب علمی به درسنامه آموزشی است. در پایان وظیفه خود می‌دانم مراتب قدردانی خود را از استاد بزرگوارم آیت الله داوری به دلیل زحمات مکرر و همچنین موافقت با نشر این اثر ابراز دارم. همچنین از بزرگوارانی که در آماده‌سازی این اثر در مرکز آموزش الکترونیکی دانشگاه قرآن و حدیث اقدام کرده‌اند تشکر نموده و آرزو می‌کنم همواره در پناه قرآن و عترت مقرون توفیقات الهی باشند.

مهدی غلامعلی

قم، دانشگاه قرآن و حدیث

۲۸ دیماه ۹۸